



گشت و گذار در بندری که آغاز راه آبی ابریشم بوده است

سیراف؛ در یتیم خلیج فارس

بندر سیراف، مبدأ راه آبی ابریشم در دوره ساسانیان بوده و بسان نگینی در خلیج فارس می درخشیده است. به گفته مورخان این بندر یکی از آبادترین و پررونق‌ترین شهرهای ایران در دوره اسلامی بوده با مردمانی سختکوش، دریانوردانی ماهر و مردانی بافضیلت و محقق که عمارت‌های کم‌نظیری با معماری‌های منحصر به فرد و مرواریدهای غلتان و بازارهای پررونق را در خود جای داده بوده و این شهر چنان بزرگ و باشکوه بوده که نگاه هر رهگذری را به سمت خود می کشانده است.

صورت گرفت که مهم‌ترین آن کاوش‌های مشترک هیئت باستان‌شناسی ایران و انگلیس به ریاست دکتر دیوید وایت‌هوس، عضو دانشگاه آکسفورد لندن بود که در خلال آن، مواد فرهنگی ارزشمند و همچنین بقایای آثار باستانی این شهر رخ عیان کرد و بخشی از مجهولیات تاریخی این خطه کشف شد و پس از آن هم کاوش‌های باستان‌شناسی متعددی در دوره‌های مختلف تاریخی انجام شد که هر کدام کشف‌ها و دستاوردهای مهمی برای تاریخ سیراف داشتند.

● دره لیر؛ شروع سیراف‌گردی

با گشوده شدن در چوبی و بسیار زیبای خانه آقای کنگانی که تاریخی هم هست، سیراف‌گردی ما شروع می‌شود. «محمد کنگانی» از فعالان میراث فرهنگی استان بوشهر، با روی باز پذیرایمان می‌شود و با هم عازم دره لیر می‌شویم. همان دره مشهوری که چاه‌های سنگی، سازه‌های دستکند آبی و گوردخمه‌های باستانی سیراف را در خود جای داده و قاب‌های زیبایی از تاریخ را به نمایش گذاشته است.

در دره، مسیری را که به تازگی سنگفرش شده طی می‌کنیم و می‌رسیم به جایی که سازه‌های دستکندهای آبی و چاه‌های سنگی عرض‌اندام می‌کنند. کنگانی می‌گوید: «این سازه عظیم آبی در دل صخره‌های زمخت و سخت برای نگهداری و ذخیره آب در دوران رونق سیراف ایجاد شده بوده تا آب مورد نیاز کشتی‌های تجاری را که برای تجارت به سیراف می‌آمدند تأمین کند. در این دره بیش از ۷ هزار حوضچه دستکند آبی و ۱۷۰ حلقه چاه از عمق چهار تا ۱۰۰ متر

مقدسی در وصف سیراف نوشته: این بندر روزگاری در تجارت، رقیب بندر پررونق بصره بوده و یکی از قطب‌های تجاری خلیج فارس شناخته می‌شده و بازارهای آن عرضه‌کننده بهترین کالای دستباف ایرانی، چینی، هندی و ادویه و عطر مشرق زمین بوده است. ابن فقیه همدانی هم در نوشته‌های خود، سیراف را یکی از سه نقطه بهشتی جهان دانسته اما این بندر باشکوه در اثر دو زلزله مهیبی که در سال‌های ۳۶۷ و ۳۹۸ هجری قمری روی می‌دهد، با خاک یکسان می‌شود بخشی از آن در زیر خلیج فارس و بخشی در زیر کوه‌هایی که بر فراز آن بوده، مدفون می‌شود.

پس از این زلزله، بدرفتاری دیالمه، حاکمان وقت مزید بر علت شده و موجب کوچ مردم از سیراف می‌شود و این چنین می‌شود شهری که در بطن خود تاجران و دریانوردان بزرگ و نام‌آوری چون ابوزید حسن سیرافی، یونس سیرافی، داربزن سیرافی، محمد سیرافی، محمدبن بابشاد سیرافی و سلیمان سیرافی و همچنین دانشمندانی مثل ابوسعید حسن بن عبدالله سیرافی و یوسف بن حسن سیرافی را پرورش داده، مقهور بیدادگری‌های طبیعت و حاکمان می‌شود.

البته خیلی زود سیرافی دیگر بر سیراف مدفون شده در آب و خاک، سر برآورد و در دوره‌ای نام «بندر طاهری» بر آن نشست ولی با پیگیری‌هایی که صورت گرفت این بندر به نام کهن خود، یعنی «سیراف» رسید تا فرهنگ و تمدن اصیل این منطقه که زیانده خاص و عام بوده هیچ‌گاه از خاطره‌ها زدوده نشود. در ادامه برای کشف این تمدن و تاریخ دیرینه این بندر باستانی، کاوش‌هایی

به گفته مورخان
این بندر یکی از
آبادترین و پررونق‌ترین
شهرهای ایران در
دوره اسلامی بوده با
مردمانی سختکوش،
دریانوردانی ماهر و
مردانی بافضیلت و
محقق که عمارت‌های
کم‌نظیری با
معماری‌های منحصر
به فرد و مرواریدهای
غلتان و بازارهای
پررونق را در خود جای
داده بود